

OFERIREA ASISTENȚEI PSIHOLGO – LOGOPEDICE COPILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SECUNDAR GENERAL

Rusnac Liudmila, Psiholog, grad didactic II

LT,, C. Sibirschi”, Chișinău

Povorozniuc Maria, Logoped, grad didactic superior

Serviciul de Asistență Psihopedagogica, Chișinău,

Summary: In the context of challenges and changes at the national level in the Republic of Moldova, a series of legislative and normative acts regulating the activity of educational institutions in the context of inclusive education were approved. The proposed legislative and normative acts oblige education institutions to offer inclusive education services to children with special needs. In modern society psychological problems and language disabilities are frequently met among this category of children. These children can make an excellent progress receiving a specialized psychological and speech therapy in time.

Keywords: inclusive education, special educational requirements, speech therapy, psychology, language disabilities, recovery activities, recommendations.

În contextul provocărilor și schimbărilor la nivel național în Republica Moldova sunt aprobate un șir de acte legislative și normative ce reglementează activitatea instituțiilor de învățământ în contextul educației incluzive și documente de politici în suportul Serviciului Logopedic și a Serviciului psihologic:

- Codul Educației al Republicii Moldova nr.152 din 17.07.2014 (Monitorul Oficial Nr. 319-324 din 24.10.2014);

- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 351 din 29.05.2012 cu privire la Regulamentul privind redirecționarea resurselor financiare în cadrul reformării instituțiilor rezidențiale (Monitorul Oficial Nr. 113-118 din 08.06.2012);

- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 523 din 11.07.2011 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011 – 2020 (Monitorul Oficial Nr. 114-116 din 15.07.2011);

- Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 723 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică (Monitorul Oficial Nr. 206-211 din 20.09.2013);

- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova nr.01 din 02.01.2018) „Cu privire la aprobarea Reperelor metodologice privind activitatea logopedului în instituțiile de învățământ general”;

- Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului, aprobată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nr.99 din 26.02. 2015;

- Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova nr. 343 din 22 martie 2018 „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii de aplicare în educația timpurie a Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului”;

- Regulamentul privind organizarea activității logopedului din instituțiile de învățământ general/aprobat la ședința Consiliului de Administrație a DGECTS nr.8/2 din 20.06.2018;

- Regulamentul cu privire la organizarea și desfășurarea activității psihologului din instituțiile de învățământ general, aprobat la ședința Consiliului de Administrație a DGECTS nr.8/1 din 20.06.2018.

În această ordine de idei regăsim și Tulburările (dezordinile) de limbaj in Clasificarea Cerințelor Educaționale Speciale (CES) conform documentelor UNESCO,1995.

Actele legislative și normative nominalizate obligă instituțiile de învățământ sa ofere servicii de educație incluzivă copiilor care au nevoie de ele.

Activitatea Serviciului Logopedic și cel Psihologic din instituțiile de învățământ general, fiind structurată ca un proces dinamic și complex, are scopul de a cunoaște particularitățile dezvoltării și potențialul elevilor cu CES, de a identifica nevoile specifice ale acestora și de a asigura mediul optim de incluziune școlară.

Din experiența noastră putem constata că la copiii cu CES diagnosticați cu tulburări (dezordini) de limbaj circa 80 % sunt prezente probleme din spectrul psihologic și logopedic, fiind unele mai frecvente decât altele.

Gama problemelor logopedice reflectă:

- întârzieri în dezvoltarea vorbirii/comunicării;
- subdezvoltarea aparatului fono-articulator;
- pronunție dificilă a unor sunete verbale;
- dificultăți în concentrarea atenției verbale asupra vorbitorului;
- reacții parțiale la solicitările simple ale adultului/colegului de clasă;
- abilități de comunicare verbală minime, deseori utilizează limbajul non-verbal;
- deformarea/limitarea a vorbirii expresive, pot predomina sunete, silabe, cuvinte produse involuntar;
- un vocabularul funcțional/pasiv limitat;
- dificultăți de citire/scrise și de ortografie;
- coordonare slabă vizual-motorie;
- dificultăți în expunerea gândurilor.

Problemele psihologice se referă la:

- dificultăți de concentrare și de coordonare a atenției, memoriei;
- o diferență între achizițiile copilului în unele domenii și inteligența lui în ansamblu;
- abateri de la ascultare și vorbire;
- dificultăți în înțelegerea informațiilor și instrucțiunilor;
- performanțe și reușita școlară foarte modeste;
- imagini de sine distorsionată;

- gândire dezorganizată;
- memoria de scurtă durată și de lungă durată deficitară;
- comportament impulsiv, deseori inadecvat situației;
- reduși la frustrare;
- slabă interacțiune cu cei de aceeași vârstă;
- excesiv de creduli;
- ușor sunt manipulați de colegi;
- se adaptează greu la schimbările de mediu;
- dificultate în luarea deciziilor.

Copiii cu tulburări de limbaj pot face progrese excelente, beneficiind la timp de ajutor specializat din partea Serviciului psihologic și a Serviciului Logopedic care este realizat în următoarele direcții:

- dezvoltarea limbajului/comunicării și compensarea/ameliorarea tulburărilor de limbaj și comunicarea ale copiilor/elevilor prin terapii specifice;
- prevenirea și combaterea excluderii/marginalizării copiilor în instituțiile de învățământ general;
- identificarea și intervenția timpurie în cazul copiilor aflați în dificultate, în situație de risc;
- colaborarea cu administrația instituției, cadrele didactice, alți specialiști care asistă copilul, părinții/reprezentanții legali în crearea mediului educațional favorabil pentru dezvoltarea copilului.

Din propria experiență logopedică și psihologică menționăm un șir de diverse activități recuperatorii care se regăsesc în planul educațional individualizat (PEI), adaptat la nevoile copilului și conceput pentru remedierea și compensarea dificultăților copilului cu CES:

- dezvoltarea mobilității a aparatului fono - articular;
- dezvoltarea auzului fonematic și a respirației verbale;
- formarea unei pronunții corecte a sunetelor verbale afectate;
- stimularea utilizării corecte a diverselor tipuri de propoziții, fraze;
- perceperea semnificației cuvintelor polisemantice;
- dezvoltarea/îmbogățirea în continuare a vocabularului activ/pasiv;
- organizarea și adaptarea sarcinilor didactice la posibilitățile elevului;
- timp suplimentar pentru reproducerea structurilor verbale;
- exersarea comunicării independente;
- formarea abilităților de receptare a mesajului scris/oral;
- dezvoltarea atenției verbale și autocontrolului auditiv/vizual;
- formarea interesului pentru comunicare independentă;
- formarea abilităților de exprimare verbală emoțională;
- înlăturarea carențelor în dezvoltarea lexicului și a structurii gramaticale a limbajului oral/scris;
- stimularea vorbirii orale prin dialog/monolog;
- dezvoltarea competenței de comunicare și relaționare cu semenii;
- adaptarea materialului verbal folosit la nivelul înțelegerii copilului;
- continuitatea activităților terapeutice în familie.

Bibliografie:

1. Danii A., Racu S., Neagu M. Ghid de termeni și noțiuni: Psihopedagogie specială; Asistența Socială; Terminologie medicală; Legislație și reglementări specifice. Editura Pontos, Chișinău, 2006.
2. Chiru I. Comunicare interpersonală, Editura Tritonic, București, 2003.
3. Crețu V. Ghidul de educație a copilului cu handicap în familie. –București, 2003.
4. Septimiu Chelcea, Loredana Ivan, Adina Chelcea, Comunicarea nonverbală: gesturile și postura: cuvintele nu sunt de-ajuns, Editura Comunicare.ro, București, 2005.
5. UNESCO Educația Incluzivă. Materiale de sprijin pentru manageri și administratori. Chișinău, 2003.
6. Nenov I., Ivanova L., Boicenco N., Beșliu N., Mylovanova O., Bostan T., Fătu V. Copii cu șanse egale. Ghid pentru părinții care educă copii cu dizabilități. Chișinău, 2005.
7. Olărescu V., Ponomari D. Asistența logopedică și psihologică. Principii. Metodologii. Perspective. Chișinău, 2012.
8. Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022, aprobat de Guvernul RM.
9. Puiu I. Copilul cu dizabilități și risc sporit. Intervenții timpurii. Ghiduri practice. Partea a II – a. Tipogr. PRAG -3, Chișinău, 2006
10. Racu A., Popovici D.-V., Crețu V., Racu S., Bucinschi C. Asistența socială a persoanelor cu dizabilități, Editura Pontos, Chișinău, 2007.
11. Verza E. Psihopedagogia specială. EDP. București, 1998.
12. Verza E., Verza Fl. Repere psihopedagogice și psihodinamice în cunoașterea și evaluarea copilului. EDP. București, 2000.

FORMAREA PREMISELOR CITIT-SCRISULUI LA COPIII CU TULBURĂRI DE LIMBAJ ȘI COMUNICARE

*Poclitari Svetlana
Logoped IET nr. 168, grad didactic II*

Rezumat:

Perioada preșcolară, așa-numita vârsta marilor achiziții, este cea mai importantă din punct de vedere al formării premiselor citit-scrisului.

Cititul și scrisul sunt activități complexe care implică o multitudine de procese cognitive ca: limbajul, atenția, memoria, procesarea vizuală, procesarea fonologică, precum și toate procesele cognitive superioare, mai exact, planificarea, organizarea, monitorizarea, inhibiția și autocontrolul – așa numitele „funcții executive” ale creierului.

Prin urmare, dacă un copil are o disfuncție cognitivă în oricare din procesele menționate mai sus, cititul și scrisul pot deveni pentru el o provocare. Copiii cu tulburări de limbaj, deseori întâmpină dificultăți în achiziția cititului și scrisului. În ultimii ani numărul de copii care prezintă tulburări de limbaj e în creștere, de aceea educatorii trebuie să acorde o mare atenție procesului de formare a abilităților de citit-scris pentru a preveni apariția dislexiei și disgrafiei – fenomene extrem de răspândite în învățământul primar. Una din cauzele acestor afecțiuni, conform opiniei mai multor savanți, e familiarizarea incorectă sau superficială a copilului cu sunetul și litera. Prezenta lucrare vizează cadrele didactice din grădiniță și vine cu recomandări metodologice de formare a premiselor citit-scrisului la copiii cu tulburări de limbaj și comunicare.

Cuvinte cheie: Premise citit-scris, tulburări de limbaj, procese cognitive, pregătirea pentru școală, maturitate școlară, dislexie, disgrafie.

Annotation:

The pre-school period is utterly important for improving reading and writing skills. Reading and writing are one of the most complex activities, including different types of cognitive processes, as: language, attention, memory, visual and phonological processes, or any other superior cognitive